

Přehled nálezů tesaříka *Brachyleptura tesserula* (Charpentier, 1825) (Cerambycidae: Coleoptera) z Čech (Česká republika)

A review of findings of longhorn-beetle *Brachyleptura tesserula* (Charpentier, 1825) (Cerambycidae: Coleoptera) from Bohemia (Czech Republic)

Josef MERTLIK

Pohřebačka 34, CZ-53345 Opatovice nad Labem, Czech Republic
mertlik@elateridae.com

Abstract. A review of findings of longhorn-beetle *Brachyleptura tesserula* (Charpentier, 1825) from Eastern Bohemia. Exact position data, biotope photos and notes on biotope conservation possibilities are added to the text.

Key words: Coleoptera, Cerambycidae, *Brachyleptura tesserula*, habitat, bionomics, Czech Republic

ÚVOD

V roce 1982 uveřejnil Jan Sobota první údaje o českých nálezech tesaříka *Brachyleptura tesserula* (Charpentier, 1825). Od té doby byl tento pozoruhodný druh nalezen na několika dalších lokalitách.

V roce 1992 našel Josef Voda jednu z doposud nejbohatších východočeských lokalit *B. tesserula* v okolí Týniště nad Orlicí (Nová Ves, okolí Novoveského rybníka). Ještě před svojí předčasnou smrtí (†1998) mne o této zajímavé lokalitě informoval a podrobněji mi ji popsal.

Při své první návštěvě této lokality v roce 2000 jsem zde sice *B. tesserula* nenalezl, ale lokalitu jsem ještě mohl spatřit v její původní podobě. Tehdy ji tvořily podmáčené květnaté louky mezi Novoveským rybníkem, Novoveským potokem a přilehlými lesními porosty (Loc: 50°7'26.185"N, 16°1'55.28"E), viz fotomapa z roku 2002-2003 (<http://www.mapy.cz/#mm=PFh@x=136759216@y=136093040@z=16>).

V roce 2005 jsem opět navštívil novoveskou lokalitu. Bohužel, louky již byly oploceny a na nich byly vysázeny mladé stromky – na podmáčených lukách olše a smrky, na svažitém terénu lípy a duby, viz aktuální fotomapa (<http://www.mapy.cz/#mm=FP@x=136759216@y=136093040@z=16>). Louky byly sice zalesněny, ale mezi mladými stromky tehdy ještě hojně rostly miříkovité rostliny (Apiaceae) a na jejich květech aktivovalo množství hmyzu, také tesaříci *B. tesserula*. Pravidelně jsem pak tuto lokalitu navštěvoval od roku 2005 až do roku 2009.

Podle Heyrovského (1992) je tesařík *Brachyleptura tesserula* známý z Kavkazu, Zakavkazí, severního Iránu, Turecka (dřívější Turecká Arménie), Bulharska, České republiky (cituje tři lokality ze Slezských Beskyd) a Slovenska. Sama (2007) jej uvádí také z území Maďarska, Polska, Rumunska a Ukrajiny.

Sláma (1998) píše, že *B. tesserula* je na území České republiky velmi vzácný a lokální druh. Z území Čech uvádí pouze čtyři lokality, všechny z východočeského regionu (viz níže). Z území severovýchodní Moravy uvádí sedm lokalit z přelomu devatenáctého a dvacátého století (Slezsko, Čantorie u Těšína a Javorový u Těšína, Těšín, Beskydy, Komorní Lhotka a Mohelnice) a z konce dvacátého století uvádí pouze nálezy ze dvou beskydských lokalit (Morávka a údolí Mazáku, oba z roku 1986). Podle Szopy (2002) nebyla *B. tesserula* v Beskydech recentně potvrzena.

V tomto článku uvádím přehled všech českých nálezů *B. tesserula*. K novým nálezům připojuji fotografie biotopů, komentáře k bionomii a ochraně biotopů.

Taxonomové mění poměrně často zařazení tesaříka *Brachyleptura tesserula* do různých rodů (např. rod *Batesiata*, *Paracorymbia*, *Brachyleptura*, *Stictoleptura*, *Leptura*). V tomto článku používám všechna rodová a druhová jména tesaříkovitých podle Slámy (1998).

PŘEHLED ČESKÝCH NÁLEZŮ (BOHEMIA)

Všechny české nálezy pocházejí z faunistických čtverců 5761, 5861, 5862, 5961 a 5962 (Zelený 1972). Přesné zeměpisné souřadnice byly vyhledány pomocí programu leteckého snímkování území České republiky (<http://www.mapy.cz>).

- 5761: Hradec Králové – Piletice, západní okraj lesa Ouliště (přibližně Loc: 50°14'50.43"N, 15°52'31.594"E), 5. VII. 1991, 1 ex., L. David leg., det. et coll. (L. David, pers. comm. 2009).
- 5861: Nový Hradec Králové, 15. VII. 2008, 1 ex., J. Pšenička leg. et coll., J. Sobota det. 2009 (nalezen pravděpodobně poblíž Císařské studánky, J. Sobota, pers. comm. 2009).
- 5861: Hoděšovice – PR Mazurovy chalupy (Loc: 50°9'42.359"N, 15°55'38.527"E, **viz obr. 6-7**), 16. VI. 2009, 8 ex., na květech miříkovitých rostlin, T. Staněk leg., det. et coll.; dtto, 17. VI. 2009, 6 ex., T. Staněk leg., det. et coll.; dtto, 17. VI. 2009, 1 ♀, J. Mertlík leg., det. et coll.; dtto, 18. VI. 2009, 4 ex., J. Pelikán leg., det. et coll.; dtto, 19. VI. 2009, 3 ex., T. Staněk leg. et det., K. Sýkora coll.
- 5861: Bělečko, dubová alej od Hradečnice na jih (přibližně Loc: 50°9'30.633"N, 15°56'21.391"E), 12. VII. 2009, 1 ex., J. Pšenička leg. et coll., J. Sobota det. 2009 (J. Sobota, pers. comm. 2009).
- 5861: Třebechovice pod Orebem, dubová alej (přibližně Loc: 50°11'22.804"N, 16°0'27.255"E, **viz obr. 4**), VII. 1975, několik ex., smyk miříkovitých rostlin, J. Sobota leg. (Sobota 1982); dtto, VII. 1976, několik ex., J. Sobota leg. (Sobota 1982).
- Poznámka (J. Sobota 2009):** „Lokalita byla poblíž trati a silnice, byly tam malé paseky i s vhodnými okolíky, pokud si pamatuji – spíše u trati na Petrovice. Po oba roky zde bylo nalezeno několik ex. na začátku července, při smýkání okolíků. Lokalitu Třebechovice pod Orebem hlásilo tehdy více lidí, ale já jiné kusy od dalších entomologů neviděl, nemohl jsem je konkrétně citovat. Nejsem si dnes již tak jistý, ale ty hlášené měly být i za Petrovicemi po levé i pravé straně u trati směrem na Týniště nad Orlicí“.
- 5861: Krňovice – Štěnkov [Třebechovice pod Orebem] (přibližně Loc: 50°11'18.965"N, 15°59'2.525"E), VII. 1975 (uveden jen přibližný rok nálezů), 2 ex., na květu ostružiníku (*Rubus* sp.), P. Pacholátko leg. (Sláma 1998, P. Pacholátko pers. comm. 2009).
- 5861: Krňovice [Hradec Králové – Krňovice] (přibližně Loc: 50°11'16.871"N, 15°58'22.768"E), louka na okraji lesa, VII. 1980, 1 ex., J. Louda leg. (Sobota 1982, Sláma 1998, J. Louda, pers. comm. 2009).
- 5861: Vysoké Chvojno, u malé paseky směr PR Buky u Vysokého Chvojna, 29. VII. 1981, 1 ex., J. Sobota leg. (Sobota 1982, Sláma 1998, J. Sobota, pers. comm. 2009).
- 5862: Nová Ves, Novoveský rybník [Nová Ves u Týniště nad Orlicí] (přibližně Loc: 50°7'26.185"N, 16°1'55.28"E), 25. VII. 1992, 2 ex., na květech miříkovitých rostlin, J. Voda leg., F. Pavel coll.; dtto, 1 ex., J. Voda leg., J. Prouza coll.; 27. VII. 1992, 1 ex., J. Voda leg., F. Pavel coll.; 1. VIII. 1993, 1 ex., J. Voda leg., F. Pavel coll.; 16. VII. 1994, 1 ex., J. Voda leg., J. Větrovec coll.; 23. VII. 1995, 1 ex., J. Voda leg., F. Pavel coll.; 26. VII. 199 (celý rok neuveden), 1 ex., J. Voda leg., F. Pavel coll.; 17. VII. 1999, 2 ex., J. Krátký leg., J. Větrovec coll.; (Loc: 50°7'24.437"N, 16°1'51.642"E - Loc: 50°7'26.553"N, 16°1'54.004"E, **viz obr. 8-9, 14-15**), 26. VII. 2005, 9 ex., na květech miříkovitých rostlin, J. Mertlík leg., det. et coll.; dtto, 27. VII. 2005, 8 ex., J. Sobola leg., det. et coll.; dtto, 29. VII. 2005, 9 ex., J. Sobola leg., det. et coll.; dtto, 30. VII. 2005, 5 ex., J. Mertlík leg., det. et coll.; dtto, 9. VII. 2006, 3 ex., J. Mertlík leg., det. et coll.; dtto, 16. VII. 2006, 29 ex., J. Mertlík leg., det. et coll.; dtto, 18. VII. 2006, cca. 15- 20 ex., J. Sobola leg., det. et coll.; dtto, 20. VII. 2006, 5 ex., J. Mertlík leg., det. et coll.; dtto, 8. VII. 2007, 1 ex., J. Mertlík leg., det. et coll.; dtto, 20. VII. 2007, 2 ex., J. Sobola leg., det. et coll.; dtto, 23. VII. 2007, 1 ex., J. Mertlík leg., det. et coll.; dtto, 1. VIII. 2007, 5 ex., J. Mertlík leg., det. et coll.; (již jen Loc: 50°7'26.553"N, 16°1'54.004"E – původní lokalita byla zarostlá olšemi a byla bez okolíků), 16. VII. 2008, 3 ex., na květech miříkovitých rostlin, J. Mertlík leg., det. et coll.; (Loc: 50°7'26.139"N, 16°2'0.442"E, **viz obr. 10-13**), 16. VII. 2009, 6 ♂♂, na květech miříkovitých rostlin, J. Mertlík leg., det. et coll.; dtto, 24. VII. 2009, 2 ♂♂, J. Mertlík leg., det. et coll.
- 5862: Nová Ves, Novoveský potok (Loc: 50°7'24.987"N, 16°0'58.42"E), 16. VII. 2006, 7 ex., na květech miříkovitých rostlin, J. Mertlík leg., det. et coll.; (Loc: 50°7'27.657"N, 16°0'51.073"E, **viz obr. 5**), 20. VII. 2006, 2 ex., na květech miříkovitých rostlin, J. Mertlík leg., det. et coll.; dtto, 16. VII. 2008, 2 ex., J. Mertlík leg., det. et coll.
- 5961: Holice env., PR Žernov, cca. 1980, 1 ex., Jan Killera leg. (B. Mocek, pers. comm. 2009).
- 5962: Holice, Na Hradcích [Na Hranicích = tisková chyba], 7. VIII. 1980, 1 ex., Rychlík leg. (Sobota 1982, Sláma 1998, J. Sobota, pers. comm. 2009).

POZNÁMKY K BIONOMII

O bionomii tesařika *Brachyleptura tesserula* píše Sláma (1998), že tento druh bývá nalézán na okrajích lesních porostů, v horských údolích, na loučkách a nezalesněných plochách. Imaga se vyskytují od konce VI. do VIII., maximum VII. na květech, hlavně rostlin čeledi Apiaceae.

Vývoj larev. O vývoji larev *B. tesserula* není téměř nic známo. Jako živné rostliny bývají uváděny listnaté stromy, zejména buk (*Fagus* sp.). Podle Slámy (1998) jsou však všechny jemu známé lokality ve smíšených porostech a v čistých bučinách (*Fagetum*) tento druh nikdy nenašel. Za pravděpodobnější považuje jedli (*Abies* sp.), kterou vždy na uvedených lokalitách zjistil, ale ani na této dřevině se mu však larvy v nadzemních částech nepodařilo nalézt. Danilevskij (1985) podle bionomie blízkých druhů *Brachyleptura tonsa* (J. Daniel & K. Daniel, 1891) a *B. pallidipennis* (Tournier, 1872) předpokládá vývoj larev v hničícím dřevě pod povrchem půdy.

Nyní uveřejněné a přesně lokalizované východočeské lokality (viz výše) poskytují specialistům na bionomii tesařkovitých unikátní příležitost zjistit konkrétní dřevinu, ve které prodělávají vývoj larvy tesařika *B. tesserula*.

Podle mého názoru je vývoj v jedli (Sláma 1998) na známých východočeských lokalitách prakticky vyloučený (z důvodu letité absence jedlí). Myslím, že v úvahu nepřipadají ani další dva druhy ze zde rostoucích jehličnatých druhů stromů. Smrk je zde ryze introdukovaná dřevina a borovice se na území Třebechovické tabule vyskytuje přirozeně pouze mozaikovitě v oblastech s písčitém podložím. Také buk se zde vyskytuje již jen velmi vzácně, ostrůvkovitě nebo jako jednotlivé ex. v porostech introdukovaných dřevin, stejně tak jako habr či lípa (pouze u lokality u Novoveského rybníka je lipová alej).

Důležitým poznatkem je podle mne to, že se recentní východočeské lokality tesařika *B. tesserula* nalézají na biotopech podmáčených půd, na kterých jsou přirozené dřeviny zastoupeny olšemi, duby, osikami, břízami a vrbami.

Aktivita imag. Doba výskytu imag *B. tesserula* na východočeských lokalitách se shoduje s daty Slámy (1998). Ovšem při porovnání dat nálezů mezi lokalitami Novoveský rybník a Mazurovy chalupy je patrný výrazný rozdíl. U Mazurových chalup byla imaga nalezena od 16. do 19. VI., zatímco u Novoveského rybníka od 9. VII. do 1. VIII. V době aktivity *B. tesserula* u Mazurových chalup (17. VI.) jsem navštívil také lokalitu u Novoveského rybníka. Zde jsem ale nenalezl vůbec žádné kvetoucí miřkovité rostliny – v témže roce jsem zde našel první imaga *B. tesserula* až dne 16. VII. (!). Rozdíl ve výskytu *B. tesserula* mezi oběma lokalitami činil v roce 2009 jeden kalendářní měsíc. To vypovídá nejen o velmi odlišných teplotních poměrech obou lokalit, ale také o možné závislosti imag *B. tesserula* na kvetoucích miřkovitých rostlinách. U Novoveského rybníka a u Novoveského potoka naletují imaga *B. tesserula* na květy miřkovitých rostlin, přičemž preferují, stejně jako ostatní tesařkovití, květy děhelu lesního (*Angelica sylvestris*). Jen ojediněle byla imaga nalezena na květech ostružiníků nebo jiných druhů miřkovitých rostlin.

Podle aktivity imag *B. tesserula* na květech miřkovitých rostlin na loukách u Novoveského rybníka (1992-2008), je zřejmě nutné hledat prostředí, ve kterém se vyvíjejí jeho larvy v okolí těchto zeměpisných souřadnic: Loc: 50°7'24.437"N, 16°1'51.642"E až Loc: 50°7'26.553"N, 16°1'54.004"E. Na lokalitě u Novoveského rybníka jsem našel na okraji nejbohatší lokality řadu větších pařezů olší podél odvodňovacího kanálu (Loc: 50°7'25.944"N, 16°1'54.23"E). Uprostřed této lokality vede další odvodňovací kanál s množstvím napadaných a trouchnivějících větví olší (Loc: 50°7'25.321"N, 16°1'53.285"E).

V roce 2009 (16. VII.) jsem na této lokalitě žádná imaga *B. tesserula* nenalezl, protože mezi vzrostlými stromky již žádné miřkovité rostliny nevyrostly. Imaga jsem ale toho dne objevil na sto padesát metrů vzdálenější, bohužel také zalesněné louce (Loc: 50°7'26.139"N, 16°2'0.442"E), na níž doposud miřkovité rostliny hojně rostly. Na této louce jsem v předchozích letech žádná imaga *B. tesserula* nenalezl, proto je zřejmé, až sem byla přinucena zaletět při hledání své potravy.

Doprovodné druhy. Na lokalitě u Novoveského rybníka jsem na květech miřkovitých našel v červenci a v srpnu ještě dalších čtrnáct druhů tesařků: *Alosterna tabacicolor* De Geer, 1775; *Aromia moschata* (Linnaeus, 1758); *Brachyleptura maculicornis* (De Geer, 1775); *Carilia virginea* (Linnaeus, 1758); *Corymbia rubra* (Linnaeus, 1758); *Chlorophorus figuratus* (Scopoli, 1763); *Leptura quadrifasciata* Linnaeus, 1758; *Molorchus minor* (Linnaeus, 1767); *Obrium brunneum* (Fabricius, 1792); *Pachytodes carambyciformis* (Schrank, 1781); *Pseudovadonia livida* (Fabricius, 1776); *Rutpela maculata* (Poda, 1761); *Stenurella melanura* (Linnaeus, 1758) a *Stenurella nigra* (Linnaeus, 1758).

Z dalších broučích čeledí jsou zde na květech miřkovitých hojně zastoupeni zlatohlávci *Cetonia aurata* (Linnaeus, 1758) a *Oxythyrea funesta* (Poda, 1761), páteříčkovití (Cantharidae), hrotnatcovití (Mordellidae), stehenáčovití (Oedemeridae) a dlouhoústcovití (Lycidae), vzácně jsou zde k vidění také kovařici *Ampedus sanguinolentus* (Schrank, 1776) a *A. pomorum* (Herbst, 1784) nebo nosatec *Lixus iridis* Olivier, 1807.

O ostatních hmyzích labužnících by se určitě dalo napsat samostatné sáhodlouhé pojednání. Pestrobarevné reje novoveských motýlů, much a vos – to veškeré neúnavné hmyzí hemžení by bylo hodno zpracování od

mistrného pera pana Obenbergera, v minulém století známého to českého entomologa a popularizátora entomologické vědy.

OCHRANA BIOTOPU

V Červeném seznamu ohrožených druhů České republiky (Bezobratlí), je tesařík *Brachyleptura tesserula* (Charpentier, 1825) zařazen do kategorie kriticky ohrožený – critically endangered (CR) (Farkač J., Král D. et Škorpík M. 2005).

Ochranařská teorie (Šindlar et al. 2003): „V koncepci ochrany přírody a krajiny Královéhradeckého kraje je uvedeno, že východočeská oblast je pravděpodobně reliktní, daleko na západ vysunutě území výskytu *B. tesserula*, který v ČR žije nejbližší v Beskydech. Bylo by žádoucí zjistit další novější údaje o výskytu tohoto druhu v Královéhradeckém kraji i v přilehlých lesních komplexech v Pardubickém kraji a pokud by byl doložen recentní výskyt, bylo by žádoucí přistoupit k územní ochraně těchto lokalit. Lesnický a ochranařský management by měl směřovat k preferenci předpokládaných živných dřevin (buk, jedle) a k věkové rozrůzněnosti porostů, včetně ponechání vybraných starých stromů a torz v porostech. Velmi žádoucí je přítomnost lesních palouků a světlin s kvetoucími bylinami v místech výskytu tohoto druhu“.

Negativní vlivy lesního hospodářství:

- § převážná část lesních porostů na území od Hradce Králové po Týniště nad Orlicí a Chocín prošla procesem přeměny přirozených lesů do dnešní podoby lesních plantáží (lesních monokultur). Pro vytvoření vhodných podmínek pro pěstování introdukovaných dřevin byla celá tato oblast odvodněna důmyslnou sítí odvodňovacích kanálů. Na odvodňování lesních půd včetně ploch zvláště chráněných území v okolí Hradce Králové upozornil Mertlík (2008).
- § zalesňování luk a pastvin. Lokalita u Novoveského rybníka je učebnicovým příkladem zániku mimořádně cenného biotopu jeho zalesněním. Z původních rozlehlých luk tak zůstala jedna malá nezalesněná plocha (Loc: 50°7'24.851"N, 16°1'57.871"E – Loc: 50°7'22.735"N, 16°2'6.387"E). Jednatel lesního družstva Vysoké Chvojno s. r. o., pan Radomír Charvát, mne osobně informoval (18.7.2007) o důvodu zalesnění luk u Novoveského rybníka (jednalo se o jiným způsobem nevyužitelné pozemky). Problematice zalesňování zemědělských půd České republiky se podrobně věnují autoři Konvička, Beneš et Čížek (2005: 109-111) v kapitole „Kontraproduktivní dotace: zalesňování zemědělské půdy“.

Revitalizace vodních zdrojů. V současnosti se na území České republiky uskutečňují finančně náročné revitalizační programy různé kvality a významu. Odborníci, kteří o jejich realizaci rozhodují, by měli pochopit to, že revitalizace krajiny a vodních zdrojů není pouze budování vodních (retenčních) nádrží, jak jsme toho dnes často svědky, ale že je to především obnovování přirozené schopnosti české krajiny zadržovat vodu. To dokáží pramenné oblasti v přirozených lesích, mokřady a přirozené údolní nivy s lužními lesy a meandrujícími toky. Pokud opravdu chce česká společnost revitalizovat vodní zdroje ČR, musí pracovat na obnovení co největšího množství z těch vodních zdrojů, které se předchozími generacím podařilo poškodit nebo zničit.

Schopnost přirozeného zadržování vody v krajině by bylo vhodné obnovit právě na recentních biotopech *Brachyleptura tesserula* (Nová Ves, Mazurovy chalupy, Třebechovice pod Orebem). Tzv. kontinuita biotopů *B. tesserula* v okolí Nové Vsi, Mazurových chalup a Třebechovic pod Orebem je doložena již od Františkova mapování z let 1836-52 (<http://www.mapy.cz/#mm=PA@x=135289964@y=135163596@z=5>).

V roce 2009 byla pramenná oblast Novoveského potoka zahrnuta do souborného návrhu plánů na revitalizaci povodí horního toku Labe, viz ČSOP JARO Jaroměř: Kauzy, stanoviska, žádosti: Povodí Labe (http://jarojaromer.cz/?page_id=41).

Praktický management: Recentní údaje o výskytu *B. tesserula* ve východočeském regionu (z území Královéhradeckého a Pardubického kraje) se podařilo získat (viz výše „Přehled českých nálezů“), podle Šindlara et al. (2003) by tedy nyní bylo žádoucí přistoupit k územní ochraně zjištěných lokalit a bylo by vhodné upravit lesnický a ochranařský management ve směřování k preferenci předpokládaných živných dřevin.

Bohužel, z údajů v kapitole „bionomie“ je zřejmé, že živná rostlina tesaříka *B. tesserula* doposud není známá a ochranařský management tak zcela logicky nemůže směřovat k preferenci buku a jedle (viz výše). Proto je nyní tak důležité tuto živnou rostlinu zjistit (viz kapitolu „Poznámky k bionomii“).

Pokud se budeme držet doposud shromážděných informací, tak lze v současnosti prosazovat pro zachování biotopů *B. tesserula* následující management:

- § je nutné zachovat na lokalitách výskytu *B. tesserula* podmáčené půdy (tj. zamezit odvodňování lokalit)

- § zachovat přirozené složení dřevin rostoucích na podmáčených půdách a zabezpečit přiměřené množství trouchnivějšího dřeva (tj. v lesních porostech na podmáčených místech se snažit vytvořit rozvolněné, různověké porosty s převahou olší, dubu, osik, bříz a vrb)
- § zachovat podmáčené louky, lesní palouky a světliny s kvetoucími bylinami (tj. nezalesňovat louky a ani další plochy s výskytem miříkovitých rostlin)

Poznámka. I když se podaří specialistům na bionomii tesaříkovitých zjistit živnou rostlinu *B. tesserula*, tak bude pro přežití tohoto druhu důležité to, jestli spolu začnou lesníci a ochranáři spolupracovat.

Zatím je lesník bez ochranáře spíše plantážníkem; lesníci, ač přírodu bezpochyby mají rádi a sami se za ochránce považují, svou činností často zbytečně likvidují kriticky ohrožené organizmy. Ochranu přírody vidí jako obtížného škůdce a odmítají s ní komunikovat, natož se jejími radami řídit. A ne zcela bezdůvodně.

Ochranař bez lesníka v lese mnoho nezmuže, ale nezřídka trpí bludem, že přírodě by bylo nejlépe bez lidí. A tedy lesu bez lesníků. Tento postoj bývá nakonec přírodní rozmanitosti podobně nebezpečný, jako lesnické plantážnictví. Lesnické i ochranářské předsudky, nedostatečná vzájemná komunikace, neschopnost státní ochrany přírody prosadit v lesích své zájmy. To jsou faktory, které v ochraně biologické diverzity lesů staví Českou republiku někam na úroveň rozvojového světa (Čížek 2008).

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA A DOPROVODNÉ KOMENTÁŘE

Obrazové tabule a fotografie biotopů o větším rozlišení jsou k dispozici v HTML verzi internetového časopisu Elateridium: <http://www.elateridae.com/elateridium/>

Reprezentativní výběr z pořízených fotografií biotopů jednotlivých druhů je umístěn přímo v textu této práce. Kompletní pořízená fotodokumentace je k dispozici v internetovém vyhledávači na adrese: <http://www.elateridae.com/galerie/search.php> Zde zadejte do vyhledávače klíčových slov jméno "tesserula" a pak klikněte na "hledej". Objeví se tabule s fotografiemi. Na stránce se zobrazenou tabulí je uveden vpravo dole počet tabulí (1-5) s fotografiemi (kliknutím na číslo je možné zvolit jednotlivé tabule). Kliknutím na fotografie je možno dvakrát zvětšit jejich velikost.

Fotografie biotopů jsou dílem autora článku, fotografie imag *B. tesserula* jsou použity z fotogalerie stránek <http://www.biolib.cz> a jsou dílem Václava Hanzlíka (Cerambyx@seznam.cz).

Obr. 1. *Brachyleptura tesserula*
(♂)

Obr. 2. *Brachyleptura tesserula*
(♀)

Obr. 3. *Brachyleptura tesserula*,
var. (♂)

Obr. 4. Třebechovice pod Orebem, 21.5.2009. Dubová alej k obci Petrovice. V okolí železniční trati bylo v letech 1975-1976 nalezeno několik ex. tesaříka *Brachyleptura tessera*

Obr. 5. Nová Ves - pramenná oblast Novoveského potoka, 16.7.2009. Na květech miříkovitých rostlin zde bylo v roce 2006 a 2008 nalezeno několik ex. *Brachyleptura tessera*

Obr. 6. Hoděšovice, Mazurovy chalupy, podmáčené louky, 17.6.2009. Na květech miříkovitých rostlin zde bylo v roce 2009 nalezeno několik ex. *Brachyleptura tessera*

Obr. 7. Hoděšovice, Mazurovy chalupy, podmáčené louky, 17.6.2009. Na květech miříkovitých rostlin zde bylo v roce 2009 nalezeno několik ex. *Brachyleptura tessera*

Obr. 8. Nová Ves, podmáčené louky v okolí Novoveského rybníka, 9.7.2006. Pohled od Novoveského potoka. Na květech miříkovitých rostlin zde bylo v letech 1992 -2008 nalezeno více ex. *Brachyleptura tessera*

Obr. 9. Nová Ves, podmáčené louky v okolí Novoveského rybníka, 9.7.2006. Pohled k Novoveskému potoku. Na květech miříkovitých rostlin zde bylo v letech 1992 -2008 nalezeno více ex. *Brachyleptura tessera*

Obr. 10. Nová Ves, zalesněné louky u Novoveského rybníka, 24.7.2009. Míříkovité rostliny ve východní oplocence ještě prosperují. Současný biotop *Brachyleptura tessera*

Obr. 11. Nová Ves, zalesněné louky u Novoveského rybníka, 24.7.2009. Míříkovité rostliny ve východní oplocence ještě prosperují. Současný biotop *Brachyleptura tessera*

Obr. 12. Nová Ves, zalesněné louky u Novoveského rybníka, 16.7.2009. Tesařík *Brachyleptura tessera* a další hodovníci na květu děhelu lesního

Obr. 13. Nová Ves, zalesněné louky u Novoveského rybníka, 24.7.2009. Tesařík *Brachyleptura tessera* hoduje na květu děhelu lesního

Obr. 14. Nová Ves, zalesněné podmáčené louky u Novoveského rybníka, 26.7.2005. Ještě v roce 2002 byl tento biotop tesaříka *Brachyleptura tessera* velmi podobný biotopu v PR Mazurovy chalupy, viz obr. 6

Obr. 15. Nová Ves, zalesněné podmáčené louky u Novoveského rybníka, 8.7.2007. Sušší plocha v popředí je zalesněna smrky, vlhčí plocha v pozadí olšemi. Stav lokality z roku 2005 je zachycen na obr.

ZÁVĚR

V této práci je uveden přehled všech nálezů tesaříka *Brachyleptura tesserula* z východočeského regionu. Recentní údaje jsou doplněny o přesné zeměpisné souřadnice. Východočeské lokality tesaříka *B. tesserula* jsou pravděpodobně reliktní a v současné době představují daleko na západ vysunutou západní hranici areálu tohoto druhu.

Reprezentativní výběr z pořízených fotografií východočeských biotopů *B. tesserula* je umístěn přímo v textu této práce. Kompletní pořízená fotodokumentace je k dispozici v internetovém vyhledávači na adrese: <http://www.elateridae.com/galerie/search.php> Zde zadejte do vyhledávače klíčových slov jméno "tesserula" a pak klikněte na "hledej". Objeví se tabule s fotografiemi. Na stránce se zobrazenou tabulí je uveden vpravo dole počet tabulí (1-5) s fotografiemi (kliknutím na číslo je možné zvolit jednotlivé tabule). Kliknutím na fotografie je možno dvakrát zvětšit jejich velikost.

Práce je doplněna samostatnou kapitolou, která je věnována praktickým možnostem ochrany biotopů tohoto pozoruhodného tesaříka.

SUMMARY

In this paper a review of all findings of longhorn-beetle *Brachyleptura tesserula* in region of Eastern Bohemia is given. Recent data have been replenished with exact geographical coordinates. Localities of longhorn-beetle *B. tesserula* in Eastern Bohemia are possible relicts and currently they represent a far western extension of the western territory margin of this species.

The representative selection of pictures taken from the biotopes of *B. tesserula* in Eastern Bohemia is placed directly in the paper text. For complete photo documentation see <http://www.elateridae.com/galerie/search.php> and here search for the key word "tesserula". You will see table with photos. In the page with the table displayed you will see the total number of tables (1-5) with photos (by clicking on the number you may choose a particular table). By clicking on the photo you can double size it.

The paper is replenished with a separate chapter dealing with practical possibilities of biotopes conservation of this remarkable longhorn-beetle.

PODĚKOVÁNÍ

Za cenné připomínky k textu článku děkuji Davidu Boukalovi (Pardubice), Davidu Čípovi (Jaroměř), Václavu Dušánkovi (Zábřeh), Janu Pavlíčkovi (Opočno) a Bořivoji Zbuzkovi (Praha).

Dále velice děkuji kolegům, kteří přispěli svými zkušenostmi a údaji ze svých sbírek, Bohuslavu Mockovi (MVC Hradec Králové), Filipu Pavlovi (Vysoká nad Labem), Janu Pelikánovi (Hradec Králové), Janu Sobotovi (Hradec Králové), Jaroslavu Větrovcovi (Hradec Králové), Josefu Loudovi (Hradec Králové), Ladislavu Davidovi (Hradec Králové), Petru Pacholátkovi (Brno), Tomáši Staňkovi (Hradec Králové) a Vítu Kubáňovi (Brno).

Za překlad do angličtiny děkuji Kláře Mázikové (Český Brod).

LITERATURA

- ČÍŽEK L. 2008: Les nebo plantáž? Lesní hospodaření a jeho vliv na biodiverzitu. Pp. 12-13. In: HORÁK J. (ed) *Brouci vázaní na dřeviny*. Pardubický kraj & Česká lesnická společnost, Pardubice, 60 pp. (http://www.elateridae.com/images/FCKeditor/file/SKE%2049_%20Horak_Brouci%20vazani%20na%20dreviny.pdf).
- DANILEVSKIJ M. L. & MIROŠNIKOV A. I. 1985: Žuki – drovoseki Kavkaza (Coleoptera, Cerambycidae). Krasnodar, 419 pp.
- HEYROVSKÝ L. 1992: Tesaříkovití – Cerambycidae (Řád: Brouci – Coleoptera) s dodatkem M. Slámy. Nakl. Kabourek, Zlín, 383 pp.
- KONVIČKA M., BENEŠ J. & ČÍŽEK L. 2005: Ohrožený hmyz nelesních stanovišť: ochrana a management. Sagittaria, Sdružení pro ochranu přírody střední Moravy, Olomouc, 127 pp. (<http://www.elateridae.com/page.php?idcl=82>)
- MERTLIK J. 2008: Likvidace novohradeckých lesních rezervací (1988-2008). (In: <http://www.elateridae.com/page.php?idp=38>).
- SAMA G. 2007: Fauna Europaea: Cerambycidae. In: AUDISIO P. (eds.) (2007): *Fauna Europaea: Coleoptera 1. Fauna Europaea version 1.3 (2007)*, <http://www.faunaeur.org>

- SLÁMA E. F. 1998: Tesaříkovití Cerambycidae České republiky a Slovenské republiky (Brouci – Coleoptera). Milan Sláma, Krhanice, 383 pp. (strana 249-250)
- SOBOTA J. 1982: Některé nové nálezy tesaříků pro Čechy (Coleoptera, Cerambycidae). *Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV*, 18: 11-12.
- SZOPA R. 2002: Příspěvek k poznání tesaříkovitých (Coleoptera: Cerambycidae) Jablunkovské brázdy a blízkého okolí. *Klapalekiana*, 38: 63-83. ([http://www.mzp.cz/ris/ekodisk-new.nsf/6d13b004071d0140c12569e700154acb/ae1582317d50c6d0c1256fbb004d53ad/\\$FILE/Klapalekiana%202002%201_2.pdf](http://www.mzp.cz/ris/ekodisk-new.nsf/6d13b004071d0140c12569e700154acb/ae1582317d50c6d0c1256fbb004d53ad/$FILE/Klapalekiana%202002%201_2.pdf)).
- ŠINDLAR M. ET AL. 2003: Koncepce ochrany přírody a krajiny Královéhradeckého kraje. Příloha č. 6 Fauna na území Královéhradeckého kraje, strana 33 (http://gis.kr-kralovehradecky.cz/assets/GIS/projekty/ziv-prostredi/priloha_6.pdf).
- ZELENÝ J. 1972: Návrh členění Československa pro faunistický výzkum. [Entwurf einer Gliederung der Tschechoslowakei für Zwecke der faunistischen Forschung]. *Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV*, 8: 3-16 (In Czech, German abstr.).

